

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Lisans Müfredatlarının Tematik Analizi: Müfredat Çeşitliliği ve Standartlaşma İhtiyacı

[A Thematic Analysis of Undergraduate Curricula in Emergency Aid and Disaster Management: Curriculum Diversity and the Need for Standardization]

^{ID}Ömer Demirbilek, MSc, PhD¹; ^{ID}Emrah Gökkaya, MSc, PhD²

¹ Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Malatya, Türkiye

² Kayseri Üniversitesi, Bünyan MYO, Sivil Savunma ve İtfaiyecilik Programı, Kayseri, Türkiye

Sorumlu Yazar / Correspondence Address:

Emrah Gökkaya

Kayseri Üniversitesi, Bünyan MYO, Sivil Savunma ve İtfaiyecilik Programı, Kayseri, Türkiye

E-mail: egokkaya@kayseri.edu.tr

Geliş tarihi / Received: 10.06.2026

Revizyon tarihi / Revised: 16.09.2026

Kabul tarihi / Accepted: 24.09.2026

Elektronik yayın tarihi: 26.09.2026

Online published

Anahtar Kelimeler / Keywords: Acil yardım ve afet yönetimi,

Müfredat, Standardizasyon / Emergency aid and disaster management, Curriculum, Standardization.

Kısaltmalar / Abbreviations: Kalite Güvencesi Standartlarında (ESG), Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (EQF), Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ), Acil Yardım ve Afet Yönetimi (AYAY), Avrupa kredi transfer ve biriktirme sistemi (AKTS)

Künye / Cite this article as: Demirbilek Ö, Gökkaya E. A Thematic Analysis of Undergraduate Curricula in Emergency Aid and Disaster Management: Curriculum Diversity and the Need for Standardization. *Emerg Aid Disaster Science*. 2026;6(2):18-26.

Copyright holder Journal of Emergency Aid and Disaster Science

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License. This is an open Access article which can be used if cited properly.

Özet

Giriş: Eğitimde standardizasyon, mezun yeterliliklerinin karşılaştırılabilirliği, mesleki yetkinliklerin geliştirilmesi ve hizmet kalitesinin sürdürülebilirliği açısından önemli bir kalite güvencesi unsurudur. Türkiye’de 2005 yılından itibaren lisans düzeyinde eğitim veren Acil Yardım ve Afet Yönetimi (AYAY) programları hızlı bir yaygınlaşma göstermiş olsa da program yapıları ve içerikleri bakımından farklılıklar bulunmaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Türkiye’deki AYAY lisans programlarının eğitimde standardizasyon düzeyini incelemektir.

Yöntem: Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı kapsamında doküman analizi yöntemiyle yürütülmüştür. Bu kapsamda Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Atlas, YÖK İstatistik, AYAY lisans programı bulunan üniversitelerin resmi web sayfaları, Bologna bilgi paketleri, ders katalogları ve ilgili akademik dokümanları incelenmiştir. Elde edilen veriler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş ve programlar arası benzerlik ve farklılıklar tematik olarak sınıflandırılmıştır.

Bulgular: Bulgular, AYAY programları arasında akademik yapılanma, müfredat içeriği, uygulama yoğunluğu ve Avrupa kredi transfer ve biriktirme sistemi dağılımları bakımından belirgin farklılıklar bulunduğunu göstermektedir. Programların farklı fakülteler altında yürütüldüğü, disiplin ağırlıklarının değişkenlik gösterdiği ve program yeterliliklerinde belirgin farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Sonuçlar, AYAY eğitiminde kurumsal ve akademik standardizasyonun sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, mezun yeterlilikleri ve mesleki kimlik oluşumunda farklılıklara yol açabilmektedir. Alana özgü çekirdek müfredatın geliştirilmesi, program çıktılarının uyumlaştırılması ve kalite güvencesi mekanizmalarının güçlendirilmesi standardizasyonun sağlanmasına katkı sağlayabilir.

Abstract

Introduction: Standardization in education is an essential quality assurance element for ensuring comparability of graduate competencies, enhancing professional skills, and maintaining service quality. Although Emergency Aid and Disaster Management (AYAY) undergraduate programs in Türkiye have expanded rapidly since 2005, variations exist in program structures and curricula.

Purpose: This study aims to examine the level of educational standardization among AYAY undergraduate programs in Türkiye.

Method: Conducted using a qualitative document analysis approach, this study examined data from Council of Higher Education (YÖK) Atlas, YÖK Statistics, official university websites, Bologna information packages, course catalogs, and relevant academic documents. Data were evaluated comparatively, and inter-program similarities and differences were classified thematically.

Findings: Results reveal significant disparities among AYAY programs in academic structure, curriculum content, practical training density, and European Credit Transfer System distribution. Programs are administered under different faculties, exhibit varying disciplinary focus, and demonstrate distinct program outcomes.

Conclusions: AYAY education displays limited institutional and academic standardization, potentially causing inconsistencies in graduate competencies and professional identity formation. Developing a domain-specific core curriculum, harmonizing program outcomes, and strengthening quality assurance mechanisms can enhance standardization.

Yükseköğretimde kalite güvencesi, öğrenme çıktıların karşılaştırılabilirliği, mezun yeterliliklerinin güvence altına alınması ve eğitim hizmetlerinin sürdürülebilirliği açısından temel bir politika alanı olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda eğitimde standardizasyon, özellikle uygulama yoğunluğu yüksek meslek alanlarında asgari yeterliliklerin tüm programlarda ortak biçimde kazandırılmasını amaçlayan önemli bir kalite mekanizmasıdır.^{1,2} Güncel yükseköğretim yaklaşımları standardizasyonu, kurumsal çeşitliliği ortadan kaldıran katı bir yapıdan ziyade, ortak çekirdek yeterliliklerin tanımlandığı esnek bir çerçeve olarak ele almaktadır.³

Bu yaklaşım, Avrupa Yükseköğretim Alanı kapsamında geliştirilen kalite güvencesi standartlarında (ESG) karşılık bulmaktadır. ESG standartları, Bologna Süreci ve Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (EQF), program yeterliliklerinin açık biçimde tanımlanmasını ve yükseköğretim programlarının uluslararası düzeyde karşılaştırılabilirliğini hedeflemektedir.⁴⁻⁶ Türkiye’de bu doğrultuda geliştirilen Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) program çıktılarının ortak bir yapıda oluşturulmasını amaçlamaktadır. Bununla birlikte disiplinlerarası alanlarda uygulama birliğinin sınırlı olduğu görülmektedir.⁷

Standardizasyon gereksiniminin belirgin olduğu alanlardan biri Acil Yardım ve Afet Yönetimi (AYAY) bölümüdür. Afet yönetimi, sağlık bilimleri, mühendislik, sosyal bilimler ve kamu yönetimi gibi farklı disiplinlerin bilgi ve uygulamalarını bütünleştiren çok disiplinli bir yapıya sahiptir. Bu nedenle eğitim süreçlerindeki farklılıklar yalnızca akademik kaliteyi değil, aynı zamanda afet müdahale kapasitesini ve kurumsal etkinliği de etkileyebilmektedir. Afet yönetimi literatürü, profesyonel yeterliliklerin ve insan kaynağı kapasitesinin afetlere hazırlık ve müdahale performansının temel belirleyicilerinden biri olduğunu vurgulamaktadır.^{8,9} Benzer şekilde uygulama yoğun meslek alanlarında çekirdek müfredat ve akreditasyon sistemlerinin yaygınlaşması, afet yönetimi eğitimi açısından da standardizasyon ihtiyacını gündeme getirmektedir.¹⁰

Türkiye’nin yüksek afet riski taşıyan ülkeler arasında yer alması, afet yönetimi alanında nitelikli insan kaynağı gereksinimini artırmaktadır.¹¹ Özellikle 1999 Marmara ve Düzce depremleri sonrasında afet yönetiminde risk azaltma odaklı yaklaşım güç kazanmış ve bu dönüşüm uzman insan kaynağı ihtiyacını daha görünür hale getirmiştir.¹² Bu süreçte AYAY lisans programları 2005 yılında eğitim vermeye başlamış ve sonraki yıllarda hızla yaygınlaşmıştır. 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremler ise 11 ili doğrudan etkileyerek 53 binden fazla insanın yaşamını kaybetmesine, 107 binden fazla kişinin yaralanmasına ve milyonlarca kişinin yerinden edilmesine yol açmıştır.^{13,14} Yıkımın boyutu ve müdahale sürecinde karşılaşılan karmaşık operasyonel dinamikler, nitelikli ve eğitilmiş afet yönetimi uzmanlarının sahada ve sevk idare kademelerinde oynadığı kritik rolü bir kez daha açıkça ortaya koymuştur.

Ancak programların niceliksel büyümesine rağmen içerik ve yapı bakımından önemli farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Programların farklı akademik birimler altında yürütül-

mesi, müfredat içeriklerinin, uygulama yoğunluklarının ve Avrupa kredi transfer ve biriktirme sistemi (AKTS) dağılımlarının değişkenlik göstermesi, mezun yeterliliklerinde heterojen bir yapı ortaya çıkarmaktadır.¹⁵ Aynı bölüm adı altında eğitim veren programların sağlık, afet yönetimi veya teknik müdahale eksenlerinde farklılaşması, ortak mesleki kimliğin oluşumunu da güçleştirebilmektedir. Freidson’a (2001) göre profesyonelleşmenin temel unsurlarından biri ortak bilgi alanı ve standartlaştırılmış uzmanlık çerçevesidir. Bu nedenle eğitimdeki yapısal farklılıklar mesleki kimliğin ve yeterliliklerin tutarlılığını doğrudan etkileyebilmektedir.¹⁶

Bu durum, yükseköğretimde kitleselleşme ve kalite ilişkisi bağlamında da değerlendirilebilir. Yükseköğretime erişimin genişlemesi, kalite güvencesi mekanizmalarıyla desteklenmediğinde programlar arasında belirgin farklılıklar ortaya çıkabilmektedir.^{17,18} AYAY programlarının Türkiye’deki gelişim süreci de benzer bir görünüm sergilemektedir.

Bu doğrultuda çalışmanın amacı, Türkiye’deki AYAY lisans programlarının eğitimde standardizasyon düzeyini incelemektir. Araştırmada programların kurumsal yapıları, müfredat özellikleri, AKTS dağılımları, uygulama bileşenleri ve program çıktıları karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiş; elde edilen bulgular doğrultusunda eğitimde standardizasyon, kalite güvencesi ve çekirdek müfredat geliştirme süreçlerine ilişkin çıkarımlar sunulmuştur.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu çalışma, Türkiye’deki AYAY lisans programlarında eğitimde standardizasyon düzeyini incelemek amacıyla nitel araştırma yaklaşımı kapsamında doküman analizi yöntemiyle yürütülmüştür.^{19,20} Çalışmada AYAY lisans programlarına ilişkin kurumsal ve akademik dokümanlar incelenerek programların yapısal özellikleri, müfredat yapıları, disiplinler yönelimleri ve program yeterlilikleri karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

2.2 Çalışma Kapsamı ve Veri Kaynakları

Araştırma verileri 1 Mart–1 Nisan 2026 tarihleri arasında toplanmıştır. Çalışma kapsamında Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Atlas ve YÖK İstatistik verileri incelenmiş, Türkiye’de açılmış 36 AYAY lisans programından aktif öğrenci kabul eden 20 program belirlenmiştir.^{21,22} Atatürk Üniversitesi (ATAÜNİ) Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi bünyesindeki lisans tamamlama programı, yapısal farklılığı ve veri sınırlılığı nedeniyle kapsam dışı bırakılmış; analizler 19 aktif lisans programı üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Veri kaynaklarını üniversitelerin resmî web siteleri, Bologna bilgi paketleri, ders planları, ders bilgi paketleri ve program yeterlilikleri oluşturmuştur.

2.3 Veri Analizi

Analiz üç aşamada yürütülmüştür. İlk aşamada programların kuruluş yılı, bağlı oldukları akademik birim, eğitim dili ve aktif/pasif durumları gibi yapısal özellikleri tanımlayıcı olarak değerlendirilmiştir.

İkinci aşamada müfredatlar karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Dersler; ortak dersler, zorunlu dersler, seçmeli dersler, uygulamalı dersler ve staj uygulamaları açısından değerlendirilmiş; karşılaştırmalarda ders sayıları yerine AKTS yükleri esas alınmıştır. Seçmeli ders analizlerinde, seçmeli ders havuzunun toplam büyüklüğü yerine mezuniyet için tamamlanması gereken asgari seçmeli AKTS yükü dikkate alınmıştır. Müfredatlar ayrıca içeriklerine göre beş disiplin altında sınıflandırılmıştır: (1) ortak dersler, (2) acil yardım ve sağlık hizmetleri, (3) afet yönetimi, (4) arama-kurtarma ve (5) itfaiyecilik ve yangın güvenliği. Derslerin sınıflandırılmasında ders içerikleri esas alınmış, birden fazla alanla ilişkili dersler başkın içeriklerine göre tek kategori altında değerlendirilmiştir. Üçüncü aşamada program yeterlilikleri tematik analiz yaklaşımı ile incelenmiştir. Tüm program çıktıları ortak bir veri havuzunda birleştirilmiş ve Acil Yardım ve Afet Yöneticileri Derneği tarafından hazırlanan (AYAYDER) 10 çekirdek beceri başlığına uygun kategorilendirilmiştir. İlgili temalar şunlardır;

- Hastane öncesi acil sağlık hizmetleri
- Afet değerlendirmesi, planlama ve yönetim
- Halk sağlığı ve toplum temelli müdahale
- Arama-kurtarma ve saha operasyonları
- Yangın, itfaiye ve teknik kurtarma
- KBRN-P Olaylarında Koruyucu Güvenlik, Dekontaminasyon ve Operasyonel Yönetim
- Kayıt tutma, raporlama ve bilgi yönetimi
- İletişim, koordinasyon ve ekip çalışması
- Etik karar verme, güvenlik ve mesleki sorumluluk
- Beceri kazanımının eğitim ortamı

Tematik analizin ardından üniversitelerin başkın yeterlilik alanları, sınırlı temsil edilen temalar ve genel mesleki yönelimleri karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Tüm kodlama, sınıflandırma ve yorumlama işlemleri araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir.

2.4 Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada yöntemsel güvenilirliği artırmak amacıyla veri çeşitliliği sağlanmış; üniversitelerin resmî web siteleri, Bologna bilgi paketleri, ders katalogları ve program yeterlilikleri birlikte değerlendirilmiştir. Tüm programlar aynı analiz ölçütleri kullanılarak incelenmiş ve karşılaştırmalı değerlendirmelerde standart bir kodlama çerçevesi uygulanmıştır. Tematik analiz sürecinde kuramsal çerçeve ile veri temelli örüntüler birlikte dikkate alınarak kategorilerin kavramsal tutarlılığı korunmuştur.

Araştırma yalnızca kamuya açık kurumsal dokümanlara dayandığından insan katılımcılardan veri toplanmamış ve etik kurul onayı gerekmemiştir.

BULGULAR

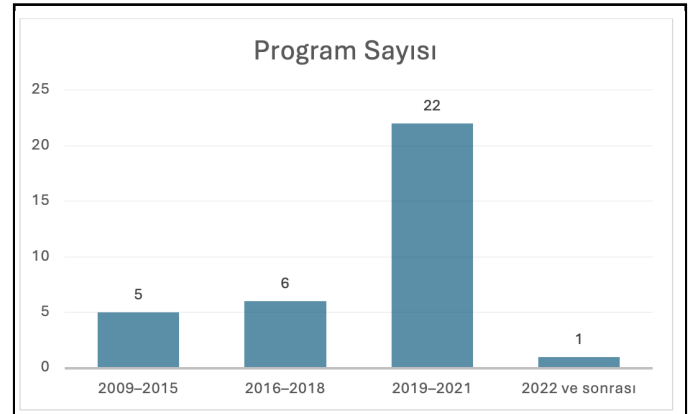
3.1 Türkiye’de AYAY Lisans Programlarının Genel Görünümü

YÖK İstatistik verilerine göre Türkiye’de AYAY lisans programı açılmış toplam 36 (Verilere Kıbrıs’ta ve Somali’de yer alan AYAY programları dahil edilmemiştir) program bulunmaktadır. Bu programların tamamının (36) devlet üniversiteleri bünyesinde yer almakta olup bunların 20 (%55)’si aktif olarak öğrenci kabul etmektedir. Aktif olmayan programların

sayısı 16 (%44)’dir.

3.2 Program Açılış Yıllarına ve Programların Eğitim Diline Göre Dağılımı

Programların açılış yılları incelendiğinde özellikle 2019 yılı sonrasında belirgin bir artış olduğu görülmektedir (Şekil 1). Mevcut programların büyük bölümü bu dönemde açılmıştır. Bu durum, Türkiye’de afet ve acil durum yönetimi alanına yönelik yükseköğretim talebinin son yıllarda önemli ölçüde arttığını göstermektedir. Bununla birlikte, programların tamamında eğitim dilinin Türkçe olması, ulusal düzeyde bir dil standardizasyonu sağlarken uluslararasılaşma ve küresel akademik etkileşim açısından sınırlı bir çeşitliliğe işaret etmektedir.

Şekil 1: AYAY Programlarının Yıllara Göre Açılış Sayıları

3.3 Programların Akademik Birimlere Göre Dağılımı

Araştırmada AYAY programlarının hangi akademik yapılar altında yer aldığı incelenmiştir (Tablo 1). Bulgular, AYAY programlarının büyük ölçüde sağlık bilimleri ekseninde yapılandırıldığını göstermektedir. Bununla birlikte bazı üniversitelerde programların uygulamalı bilimler temelli yapılandırıldığı, bir programın ise açık ve uzaktan öğretim modeli altında tanımlandığı görülmektedir.

Tablo 1. AYAY Programlarının Akademik Birimlere Göre Dağılımı

Akademik Birim Türü	Program Sayısı	Yaklaşık Oran
Sağlık Bilimleri Fakültesi	27	%75
Uygulamalı Bilimler Fakültesi	4	%11,11
Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	3	%8,33
Sağlık Yüksekokulu	1	%2,78
Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi	1	%2,78

Bu durum, AYAY alanının Türkiye’de henüz ortak bir akademik kimlik altında bütünleşmediğini göstermektedir. Programların farklı fakülte yapıları altında konumlandırılması; müfredat yaklaşımı, uygulama yoğunluğu, öğretim elemanı profili ve mesleki rol tanımları üzerinde doğrudan etkili olabilecek bir farklılaşma alanı oluşturmaktadır.

3.4 AYAY Lisans Programlarında Ders Türlerine Göre AKTS Yüğü ve Staj Zorunluluğı

Bu bölümde, Türkiye’de AYAY lisans programlarının ders türlerine göre AKTS yüğü dağılımları ile staj zorunluluk durumları karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir (Tablo 2).

Bulgular, AYAY programlarında zorunlu ders yükünün üniversiteler arasında belirgin biçimde farklılaştığını göster-

mektedir. Zorunlu ders yüğü 148 AKTS ile 210 AKTS arasında değiştiğı belirlenmiştir. Seçmeli ders yüğü, programlar arasında mesleki uzmanlaşma ve öğrenci özerkliği açısından önemli farklılıklar ortaya koymaktadır. Bu kapsamda yine bölümler arasında kritik seviyede farklılıklar mevcuttur. Bu farklılık, mezunların standartlaştırılmış bir bilgi setiyle mi yoksa özelleşmiş uzmanlık alanlarıyla mı yetiştirildiğı konusunda önemli bir ayrışmaya işaret etmektedir.

Tablo 2. AYAY Lisans Programları Ders Türlerine Göre AKTS Yüğü Karşılaştırma Tablosu

Üniversite	Ortak Ders AKTS	Zorunlu Ders AKTS	Seçmeli Ders AKTS*	Uygulamalı Ders AKTS**	Staj Zorunluluğı
Sağlık Bilimleri Ü. (SBÜ)	12	148	80	62	Var (10 AKTS)
Çanakkale 18 Mart Ü. (ÇOMÜ)	14	184	42	52	Var (18 AKTS)
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (TNKÜ)	14	169	57	65	Var (10 AKTS)
Malatya Turgut Özal Üniversitesi (MTÜ)	16	154	70	75	Yok
Selçuk Üniversitesi (SÜ) (Merkez)	12	210	18	40	Yok
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ)	14	145	81	56	Var (10 AKTS)
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (MAKÜ) (Merkez)	14	196	30	94	Var (56 AKTS)
Aksaray Üniversitesi (ASÜ)	14	178	48	54	Var (5 AKTS)
Trabzon Üniversitesi (TRÜ)	16	180	44	52	Var (7 AKTS)
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi (TOGÜ)	15	205	20	45	Yok
SÜ (Beyşehir)	15	185	40	50	Yok
Erzurum Teknik Üniversitesi (ETÜ)	12	180	48	42	Yok
MAKÜ (Bucak)	12	162	18	102	Var (60 AKTS)
Artvin Çoruh Üniversitesi (AÇÜ)	16	161	63	60	Var (12 AKTS)
Gümüşhane Üniversitesi	18	180	42	24	Var (2 AKTS)
Munzur Üniversitesi (MÜ)	12	185	43	58	Var (8 AKTS)
ATAÜNI	16	180	44	35	Yok
Bayburt Üniversitesi (BAYÜ)	14	190	36	38	Var (10 AKTS)
Ardahan Üniversitesi (ARÜ)	12	193	35	60	Yok

*Seçmeli Ders AKTS sütunu, öğrencinin mezuniyet için fiilen tamamlaması gereken minimum yüğü ifade eder.

**Uygulamalı Ders AKTS, müfredatta laboratuvar, klinik veya saha saati bulunan derslerin toplam AKTS değeridir.

Uygulamalı ders yüğü, AYAY programları arasında en yüksek değişkenliğin görüldüğü alanlardan biridir. Bu kapsamda bazı programlarda staj hiç bulunmamakta, bazı programlarda ise 60 AKTS’ye kadar çıkmaktadır. Bu farklılıklar, mezunların saha becerileri ve operasyonel yetkinlikleri arasında önemli düzeyde değişkenlik oluşabileceğine işaret etmektedir.

AKTS dağılımları, AYAY programlarının disiplinler yönelimlerini de açık biçimde ortaya koymaktadır. SBÜ, MAKÜ ve AÇÜ gibi programlar yüksek uygulama ve sağlık temelli ders yükleriyle “klinik-saha odaklı” bir profil sergilemektedir. Buna karşılık SÜ, TOGÜ ve Gümüşhane Üniversitesi gibi programlar ise daha yüksek teorik zorunlu ders yükleriyle “yönetim ve planlama odaklı” bir eğitim yapısına yönelmektedir.

Bu bulgular, ders dağılımında ciddi bir heterojenlik bulunduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle uygulamalı eğitim ve

staj yüklerindeki geniş varyasyon, TYYÇ farklı kurumlar tarafından farklı biçimlerde yorumlandığını göstermektedir. Bu durum, “AYAY lisans mezunu” kimliğinin ülke genelinde ortak bir yetkinlik standardına sahip olmadığını ve mezun profillerinin üniversite bazında önemli ölçüde farklılaştığını ortaya koymaktadır.

3.5 AYAY Lisans Programlarının Disiplin Temelli AKTS Dağılımı ve Genel Yönelim Analizi

Bu bölümde, Türkiye’de AYAY lisans programlarının disiplin temelli AKTS dağılımları karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir (Tablo 3). Analiz, öğrencilerin mezuniyet için tamamlaması gereken 240 AKTS’lik toplam iş yüğü içerisinde yer alan derslerin acil yardım/sağlık, afet yönetimi, arama-kurtarma ve itfaiyecilik/yangın güvenliği disiplinlerine göre sınıflandırılmasına dayanmaktadır.

Bulgular, AYAY lisans programlarının temelde iki ana disiplinler ekseninde yapılandığını göstermektedir. İlk grup, sağlık

Tablo 3. AYAY Lisans Programları Disiplin Temelli AKTS Ağırlığı ve Genel Yönelim Değerlendirilmesi

Üniversite	Ortak Ders AKTS	Acil Yardım / Sağlık AKTS	Afet Yönetimi AKTS	Arama Kurtarma AKTS	İtfaiyecilik / Yangın AKTS	Genel Yönelim
SBÜ	12	115	45	38	20	Klinik/Sağlık
ÇOMÜ	14	92	68	34	22	Dengeli/Sağlık
TNKÜ	14	98	52	42	24	Dengeli/Sağlık
MTÜ	16	104	48	34	28	Klinik/Sağlık
SÜ (Merkez)	12	122	54	28	14	Klinik/Sağlık
MKÜ	14	112	52	30	22	Klinik/Sağlık
MAKÜ Merkez)	14	108	56	28	24	Uygulama/Sağlık
ASÜ	14	88	74	36	18	Dengeli/Yönetim
TRÜ	16	106	58	32	18	Klinik/Sağlık
TOGÜ	15	82	68	45	20	Yönetim/Rescue
SÜ (Beyşehir)	15	96	62	34	23	Dengeli
ETÜ	12	84	72	44	18	Yönetim/Teknik
MAKÜ (Bucak)	12	114	48	32	24	Uygulama/Sağlık
AÇÜ	16	102	52	38	22	Dengeli/Sağlık
Gümüşhane Üniversitesi	18	62	110	25	15	Afet Yönetimi
MÜ	12	86	74	40	18	Dengeli/Teknik
ATAÜNİ	16	72	88	38	16	Yönetim/Teknik
BAYÜ	14	84	82	36	14	Dengeli
ARÜ	12	110	62	34	12	Klinik/Sağlık

bilimleri ağırlıklı programlardan oluşmakta olup özellikle acil yardım/sağlık derslerinin yüksek AKTS değerleriyle öne çıkmaktadır (ör. SBÜ, SÜ, TRÜ). Bu programlar mezun profilini hastane öncesi acil bakım ve klinik müdahale becerileri güçlü “sağlık temelli afet profesyoneli” yönünde şekillendirmektedir.

İkinci grup ise afet yönetimi, planlama ve lojistik derslerinin görece daha yüksek ağırlıkta olduğu programlardır (ör. Gümüşhane Üniversitesi, ETÜ, TOGÜ). Bu yapı, mezunları saha müdahalesinden çok risk analizi, koordinasyon ve kriz yönetimi süreçlerine odaklanan “yönetim temelli afet profesyoneli” profiline yaklaştırmaktadır.

Disiplin dağılımı, AYAY programlarında ortak bir “çekirdek müfredat standardının” henüz oluşmadığını göstermektedir. Özellikle itfaiyecilik ve yangın güvenliği derslerinin tüm programlarda düşük ve benzer aralıklarda (12–28 AKTS) yer alması, bu alanın temel çekirdek bileşen yerine destekleyici bir uzmanlık alanı olarak konumlandığını göstermektedir.

Buna karşılık arama kurtarma derslerinde belirgin bir varyasyon bulunmaktadır. TOGÜ ve ETÜ gibi bazı programlarda bu alan daha yüksek AKTS ile temsil edilirken, diğer programlarda daha sınırlı bir ağırlığa sahiptir. Bu durum, operasyonel saha becerilerinin programlar arasında standart bir düzeyde ele alınmadığını göstermektedir.

Uygulamalı eğitim bileşeni, programlar arasındaki en belirgin değişkenlik alanlarından biridir. Özellikle MAKÜ (Merkez ve Bucak) programlarında uygulamalı eğitim yükünün 60 AKTS’nin üzerine çıkması, sahaya dönük yoğun bir mesleki eğitim modeline işaret etmektedir.

Buna karşılık bazı programlarda uygulamalı eğitim daha düşük seviyelerde kalmakta ve teorik ders ağırlığı daha baskın hale gelmektedir. Bu durum, mezunların operasyonel saha becerileri ile teorik bilgi düzeyleri arasında üniversiteye bağlı olarak önemli farklılıklar oluşabileceğini göstermektedir.

Elde edilen bulgular, AYAY lisans programlarının disiplin dağılımı açısından belirli bir standart çerçeveye sahip olmadığını ortaya koymaktadır. Bu durum, mezunların istihdam alanlarında (AFAD, 112 Acil, itfaiye teşkilatları vb.) homojen bir yeterlilik düzeyiyle temsil edilmesini zorlaştırmakta ve AYAY lisans mezuniyetine ilişkin mesleki kimlik tanımında yapısal bir belirsizlik yaratmaktadır.

3.6 AYAY Lisans Programlarının Program Çıktılarının Tematik Analizi

Türkiye’deki AYAY lisans programlarına ait program çıktıları (öğrenme yeterlilikleri), nitel araştırmalarda sıklıkla başvuru alan tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Analiz kapsamında, üniversitelerin resmi web siteleri ile Bologna Bilgi Sistemlerinde kamuya açık olarak yayımlanan tüm program yeterlilik ifadeleri derlenerek ortak bir veri havuzunda birleştirilmiştir. Toplanan yeterlilikler; AYAYDER tarafından tanımlanan 10 çekirdek beceri başlığı standart bir tematik kodlama çerçevesi olarak kabul edilerek sınıflandırılmıştır. Tüm kodlama ve tematik kategorileştirme işlemleri tek bir araştırmacı tarafından yürütülmüş; üniversitelerin program çıktılarında birden fazla öğrenme ifadesiyle güçlü ve doğrudan temsil edilen alanlar “Baskın Temalar”, hiç yer verilmeyen ya da yalnızca dolaylı/sınırlı değinilen alanlar ise “Sınırlı/Eksik Temalar” olarak belirlenmiştir. Yapılan bu tematik eşleştirme doğrultusunda her bir üniversitenin akade-

Tablo 4. AYAY Bölümü Program Yeterliliklerinin Tematik Analizi ve Karşılaştırmalı Tablosu

Üniversite	Baskın Temalar	Sınırlı/Eksik Temalar	Genel Yönelim	Kısa Değerlendirme
SBÜ	1, 2, 4, 8, 9, 10	5, 6, 7	Sağlık ve Sevk İdare	Hastane öncesi acil yardım (Tema 1) ve koordinasyonu odağa alan "klinik-yönetici" modelidir.
ÇOMÜ	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10	6	Tam Dengeli / Standart	Tüm teknik ve idari alanları kapsayan, TYYÇ uyumlu en kapsamlı yeterlilik setine sahiptir.
TNKÜ	2, 3, 8, 9, 10	1, 4, 5, 6, 7	Halk Sağlığı / Sosyal	Teknik müdahaleden ziyade toplumsal dirençlilik ve etik değerleri (Tema 3, 9) ön plana çıkarır.
MTÜ	1, 2, 4, 5, 7, 8, 9	3, 6, 10	Teknik ve Bilgi Yönetimi	Müdahale becerilerini veri güvenliği ve bilişim teknolojileriyle (Tema 7) birleştirir.
SÜ (Merkez)	2, 7, 8, 9, 10	1, 3, 4, 5, 6	Yönetim ve Araştırma	Kavramsal hakimiyet, bilişim ve yaşam boyu öğrenmeye (Tema 10) odaklanan akademik bir yapıdır.
MKÜ	1, 2, 4, 5, 7, 8, 9	3, 6, 10	Operasyonel Saha	Kurumsal çalışma prensipleri ve sevk-idare (Tema 8) kapasitesi yüksek mezun hedefler.
MAKÜ (Merkez)	1, 2, 4, 5, 8, 9	3, 6, 7, 10	Karma / Uygulama	Tıbbi hijyen ve yangın güvenliğini yönetim süreçleriyle harmanlayan bir programdır.
ASÜ	1, 4, 5, 8, 9	2, 3, 6, 7, 10	Saha ve Uygulama	Operasyonel müdahale ve doğada yaşam gibi spesifik saha becerilerine (Tema 4) odaklanır.
TRÜ	1, 2, 3, 4, 5, 8, 9	6, 7, 10	Psikososyal ve Teknik	Saha operasyonlarını psikososyal destek ve toplumsal analiz (Tema 3) ile bütünleştirir.
TOGÜ	1, 2, 4, 5, 8, 9	3, 6, 7, 10	Mevzuat ve Müdahale	Mevzuat bilgisi ve stratejik planlamayı (Tema 2) yangın ve arama-kurtarma ile destekler.
SÜ (Beyşehir)	2, 7, 8, 9, 10	1, 3, 4, 5, 6	Analitik ve Bilişim	Merkez kampüsle paralel olarak araştırma yöntemleri ve teknoloji kullanımını (Tema 7) önceleyen bir vizyondadır.
ETÜ	2, 3, 4, 7, 8, 9	1, 5, 6, 10	Lojistik ve Organizasyon	Kaynak kullanımı, haberleşme ve halk organizasyonu (Tema 7, 8) konularında uzmanlaşmıştır.
MAKÜ (Bucak)	2, 5, 7, 8, 9	1, 3, 4, 6, 10	Senaryo ve Lojistik	Zarar azaltma çalışmaları ve senaryo hazırlama (Tema 2) üzerine özelleşmiş bir teknik yapıdır.
ARÜ	1, 2, 3, 4, 8, 9, 10	5, 6, 7	Sağlık ve Dayanıklılık	Temel bilimler (Tema 1) ve bireysel dayanıklılığı afet yönetimiyle bütünleştiren bir modeldir.
Gümüşhane Üniversitesi	2, 7, 8, 9, 10	1, 3, 4, 5, 6	Teorik ve Akademik	Saha uygulamalarından ziyade bilimsel metodoloji ve kurumsal yönetim (Tema 7) odaklıdır.
MÜ	1, 2, 3, 4, 8, 9	5, 6, 7, 10	Stratejik Sevk ve İdare	Kamu kurumlarının koordinasyon ve operasyonel yönetim (Tema 2, 8) ihtiyacına odaklıdır.
ATAÜNİ	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10	6	Bütüncül / Standart	Tüm yeterlilik alanlarını (KBRN hariç) dengeli bir şekilde içeren akademik bir yapıdır.
BAYÜ	1, 2, 3, 4, 5, 8, 9	6, 7, 10	Dengeli / Afet Döngüsü	Afetin tüm evrelerini (hazırlık, müdahale, iyileştirme) kapsayan teknik bir programdır.
ARÜ	1, 2, 4, 5, 7, 8, 9	3, 6, 10	Teknik Müdahale	Saha pratiklerini teknolojik araçların etkin kullanımıyla (Tema 7) birleştirmeyi hedefler.

mik ve operasyonel odak noktasını yansıtan bir "Genel Yönelim" tanımlanmış ve programlar karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir (Tablo 4).

Tematik analiz sonuçları, program yeterliliklerinin çekirdek yetkinlik alanları açısından belirgin farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. En dikkat çekici bulgu, Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer ve Patlayıcı Tehlikeler (KBRN-P) temasına ilişkin yeterliliklerin incelenen programların hiçbirinde bağımsız bir program çıktısı olarak yer almamasıdır. KBRN-P ile ilişkili içerikler bazı programlarda genel afet yönetimi yeterlilikleri içerisinde dolaylı olarak yer alsa da bu alana özgü yeterlilik ifadeleri bulunmamaktadır.

Programlar arasındaki farklılaşma özellikle yönetim, araş-

tırma ve karar verme becerilerinde belirginleşmektedir. SÜ programlarında yönetim süreçleri, bilimsel araştırma ve bilişim teknolojilerine yönelik yeterliliklerin daha güçlü vurgulandığı görülmektedir. Bu durum, programların operasyonel müdahale becerilerinin yanı sıra afet yönetiminin planlama ve koordinasyon boyutlarına da odaklandığını göstermektedir.

Kayıt tutma, raporlama ve bilgi yönetimi teması kapsamında ETÜ, MTÜ ve SÜ diğer programlardan ayrılmaktadır. Bu programlarda teknoloji kullanımı; veri yönetimi, istatistiksel analiz, haberleşme sistemleri ve bilgi güvenliği gibi alanları kapsayan yeterliliklerle desteklenmektedir. Buna karşılık, birçok programda bilgi yönetimi ve veri temelli karar verme becerilerinin sınırlı düzeyde temsil edildiği görülmektedir.

Beceri kazanımının eğitim ortamı teması incelendiğinde, SBÜ, ÇOMÜ ve AÇÜ programlarında yaşam boyu öğrenme, mesleki gelişim ve eğitici rolüne yönelik yeterliliklerin öne çıktığı belirlenmiştir. Buna karşın, simülasyon ve saha uygulamalarına ilişkin yeterlilik ifadelerinin program çıktılarında sınırlı düzeyde yer aldığı görülmektedir.

TARTIŞMA

Bu çalışma, Türkiye'deki AYAY lisans programlarının kurumsal yapı, müfredat içeriği, AKTS dağılımları ve program çıktıları açısından belirgin bir heterojenlik sergilediğini ortaya koymuştur. Bulgular, son yıllarda yaşanan niceliksel büyümenin eş zamanlı bir akademik standardizasyon süreciyle desteklenmediğini ve bu durumun programlar arasında önemli farklılıklara yol açtığını göstermektedir. Nitekim programların yaklaşık yarısının aktif öğrenci kabul etmemesi, yükseköğretim planlamasında kapasite ve ihtiyaç arasındaki uyuma ilişkin soru işaretleri yaratırken; farklı fakülte ve yükseköğretim bünyesinde yapılandırılmaları, aynı diploma ünvanına sahip mezunların farklı akademik gelenekler ve mesleki öncelikler doğrultusunda yetiştirildiğine işaret etmektedir.

Müfredat analizleri, AYAY eğitiminde ortak bir çekirdek yapının henüz oluşmadığını göstermektedir. Zorunlu ders yükünün 148–210 AKTS, uygulamalı eğitim yükünün ise 24–102 AKTS arasında değişmesi; staj uygulamalarında gözlenen belirgin farklılıklarla birlikte değerlendirildiğinde, programların öğrencilere sunduğu öğrenme deneyimlerinin önemli ölçüde ayrıştığı görülmektedir. Oysa AKTS, yalnızca toplam kredi eşitliğini değil, öğrenme çıktılarının ve iş yükünün programlar arasında karşılaştırılabilir olmasını amaçlamaktadır.¹⁵ Bu açıdan değerlendirildiğinde, AYAY programlarında biçimsel bir kredi uyumu bulunmasına rağmen içerik ve yeterlilik düzeyinde benzer bir standardizasyonun sağlanamadığı söylenebilir.

Disiplin temelli analizler, programların sağlık/klinik, afet yönetimi-planlama ve teknik-operasyonel müdahale eksenlerinde farklılaştığını ortaya koymuştur. Bu durum, aynı mezuniyet ünvanı altında farklı mesleki profillerin yetişmesine neden olmaktadır. Özellikle sağlık ağırlıklı programlar ile afet yönetimi ağırlıklı programlar arasındaki belirgin farklılaşma, mezunların görev alanları ve mesleki rollerine ilişkin belirsizlikleri artırmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü ve uluslararası afet yönetimi literatürü, afet ve acil durum eğitimlerinde görev tanımlarının açık biçimde tanımlanmasını ve eğitim süreçlerinin rol temelli yeterliliklerle desteklenmesini önermektedir.^{10,23} Mevcut bulgular, AYAY eğitiminde bu çerçevenin henüz tam olarak oluşturulamadığını göstermektedir. Bu durum, alan için ulusal düzeyde kapsayıcı bir Çekirdek Eğitim Programı'nın (ÇEP) yapılandırılmasını zorunlu kılmaktadır. AYAY bölümleri için ÇEP oluşturulması, farklı programlar arasındaki asgari yetkinlik standartlarının sağlanması ve mezunların görev alanlarına ilişkin mesleki rollerin netleştirilmesi açısından kritiktir. Ancak ulusal ölçekte müfredat eşitlemesine gidilmesi; üniversiteler bünyesinde akademik kadroların yeniden yapılandırılması, uygulama altyapılarının standardize edilmesi ve eğitim materyallerinin yenilenmesi gibi idari ve finansal maliyetleri beraberinde getirecektir. Bununla birlikte, aşırı katı bir müfredat eşitle-

mesinin, programların bölgesel risk alanlarına dönük esnek uzmanlaşma kabiliyetini kısıtlama ve özgün odaklarını zayıflatma riski olabileceğini düşündürmektedir. Dolayısıyla oluşturulacak ÇEP yapısının katı bir homojenleşme yerine, ortak temel kazanımlar ile kurumsal esnekliği dengeleyen bir modelle tasarlanması önem taşımaktadır.

Program çıktılarının tematik analizi de benzer bir tablo ortaya koymuştur. Her ne kadar tüm programlar afet ve acil durum yönetimi alanına yönelik yeterlilikler üretmeyi amaçlasa da bilimsel yetkinlik, saha müdahalesi, liderlik ve koordinasyon gibi temel alanların üniversiteler arasında farklı düzeylerde temsil edildiği görülmektedir. Bu durum, disiplinlerarası niteliği güçlü olan AYAY alanında ortak çekirdek yeterliliklerin henüz kurumsallaşmadığını göstermektedir. Freidson'un (2001) vurguladığı üzere, profesyonel mesleklerin sürdürülebilirliği ortak bilgi alanı ve standartlaştırılmış uzmanlık çerçevelerinin varlığıyla yakından ilişkilidir.¹⁶ Dolayısıyla mevcut heterojen yapı, yalnızca eğitimsel bir farklılaşma değil, aynı zamanda mesleki kimlik oluşumu açısından da önemli bir sorun alanı oluşturmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, araştırma bulguları AYAY lisans eğitiminde kurumsal yapılanma, müfredat tasarımı ve mezun yeterlilikleri bakımından önemli bir standardizasyon eksikliğine işaret etmektedir. Bu durum, aynı diplomaya sahip mezunların farklı bilgi, beceri ve yetkinlik düzeyleriyle iş gücü piyasasına katılmasına neden olmakta; özellikle afet ve acil durum yönetimi alanında görev yapan kurumlar açısından ortak bir mesleki yeterlilik çerçevesinin oluşmasını güçleştirmektedir. Bu nedenle AYAY programlarında çekirdek yeterliliklerin tanımlanması, müfredat bileşenlerinin uyumlaştırılması ve kalite güvencesi mekanizmalarının güçlendirilmesi, alanın gelecekteki gelişimi açısından öncelikli bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir.

Sınırlılıklar

Bu çalışma, 1 Mart–1 Nisan 2026 tarihleri arasında üniversitelerin kamuya açık resmi web sayfaları, Bologna bilgi paketleri, ders katalogları ve YÖK verileri üzerinden yürütülen doküman analizine dayandığından, yalnızca erişilebilir ve yayımlanmış bilgilerle sınırlıdır. Programların fiili öğretim uygulamaları, öğretim elemanı özellikleri, öğrenci deneyimleri ve mezun yeterlilikleri doğrudan değerlendirilmemiştir. Ayrıca disiplinler sınıflandırma ve program çıktılarının tematik kodlanması araştırmacı yorumunu içerdiğinden, bulgular mevcut program yapılarının karşılaştırmalı bir görünümünü sunmakta; mezun yeterlilikleri veya eğitim kalitesi hakkında doğrudan nedensel sonuçlar ortaya koymamaktadır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma, Türkiye'deki AYAY lisans programlarının farklı akademik yapılanmalar altında yürütülmesi, ders ve uygulama yüklerindeki belirgin farklılıklar ile program çıktılarındaki çeşitliliğin, aynı mezuniyet ünvanına sahip bireylerin farklı bilgi, beceri ve mesleki yeterliliklerle yetişmesine neden olduğunu ve programlar arasında belirgin bir standardizasyon eksikliği bulunduğunu ortaya koymuştur. AYAY alanında biçimsel bir program birliğinin bulunmasına karşın müfredat yapısı, disiplinler yönelim ve yeterlilikler açısından

ortak bir çekirdek eğitim modelinin henüz oluşmadığını gösteren bu durum; yalnızca eğitim süreçlerini değil, mezunların mesleki kimlik gelişimini, istihdam alanlarındaki rol tanımlarını ve afet yönetimi sisteminin insan kaynağı kapasitesini de olumsuz etkilemektedir.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu somut adımların atılması önem taşımaktadır:

- Çekirdek Müfredat Çerçevesi Oluşturulmalıdır: Ulusal düzeyde ortak bir Çekirdek Eğitim Programı (ÇEP) tanımlanmalı ve program yeterlilikleri ortak öğrenme çıktıları temelinde yeniden yapılandırılmalıdır.
- Dengeli Müfredat Yapısı ve Uygulama Standartları Sağlanmalıdır: Sağlık, afet yönetimi ve teknik müdahale alanları arasında dengeli bir ders dağılımı kurulmalı; uygulama ve staj bileşenleri için ulusal asgari standartlar belirlenmelidir.
- Paydaş İş Birliği ve Rol Tanımları Güçlendirilmelidir: Yükseköğretim kurumları ile AFAD, sağlık hizmetleri ve yerel yönetimler arasındaki iş birliği artırılarak mezunların mesleki rolleri daha net biçimde tanımlanmalıdır.
- Kalite Güvencesi ve Standardizasyon Yaklaşımı Benimsenmelidir: Program çeşitliliğini koruyan ancak temel yeterliliklerde ortaklaşmayı sağlayan bir kalite güvence mekanizması geliştirilmelidir.

Etik

Etik komite onayı: Uygulanamaz.

Bilgilendirilmiş onay: Uygulanamaz.

Akran İncelemesi

İç ve dış inceleme yapılmıştır.

Yazarların Katkısı

Yazarlar çalışmanın her aşamasında eşit katkı sunmuştur.

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemektedir.

Finansman

Herhangi bir kurumdan fon desteği alınarak yapılmamıştır.

REFERENCES

1. Harvey L, Green D. Defining quality. *Assess Eval High Educ.* 1993;18(1):9-34.
2. Schindler L, Puls-Elvidge S, Welzant H, Crawford L. Definitions of quality in higher education: A synthesis of the literature. *High Learn Res Commun.* 2015;5(3):3-13. doi:10.18870/hlrc.v5i3.244
3. Huisman J, Westerheijden DF. Bologna and quality assurance. In: Peterson P, Baker E, McGaw B, eds. *International Encyclopedia of Education*. 3rd ed. Elsevier; 2010:599-604.
4. European Association for Quality Assurance in Higher Education. *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)*. ENQA; 2015.
5. European Higher Education Area. *The Bologna Declaration*. Published 1999. Accessed June 9, 2026. Available at: <https://www.ehea.info>
6. European Centre for the Development of Vocational Training. *The European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF)*. Publications Office of the European Communities; 2008.
7. Yükseköğretim Kurulu. *Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYC)*. Published 2024. Accessed June 9, 2026. Available at: <https://tyyc.yok.gov.tr>
8. Quarantelli EL. What is a disaster? The need for clarification in definition and conceptualization in research. In: Sowder BW, ed. *Disasters, Collective Behavior, and Social Organization*. University of Delaware Press; 1995:41-73.
9. United Nations Office for Disaster Risk Reduction. *Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030*. United Nations; 2015. Accessed June 9, 2026. Available at: <https://www.undrr.org>
10. World Federation for Medical Education. *WFME Global Standards for Quality Improvement in Basic Medical Education*. WFME; 2020.
11. Barış ME. Effectiveness of Turkish disaster management system and recommendations. *Biotechnol Biotechnol Equip.* 2009;23(3):1391-1398. doi:10.1080/13102818.2009.10817677
12. Japan International Cooperation Agency, İstanbul Büyükşehir Belediyesi. *Türkiye Cumhuriyeti İstanbul İli Sismik Mikrobölgeleme Dahil Afet Önleme/Azaltma Temel Planı Çalışması*. JICA; 2002.
13. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. *Kahramanmaraş Depremleri Değerlendirme Raporu*. T.C. İçişleri Bakanlığı AFAD; 2023.
14. T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. *2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu*. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı; 2023.
15. European Commission. *ECTS Users' Guide*. Publications Office of the European Union; 2015.
16. Freidson E. *Professionalism: The Third Logic*. University of Chicago Press; 2001.
17. Trow M. Reflections on the transition from elite to mass to universal access: Forms and phases of higher education in modern societies since World War II. In: Forest JJE, Altbach PG, eds. *International Handbook of Higher Education*. Springer; 2005:243-280.
18. Teichler U. Diversification? Trends and explanations of the shape and size of higher education. *High Educ.* 2008;56(3):349-379. doi:10.1007/s10734-008-9122-7
19. Bowen GA. Document analysis as a qualitative research method. *Qual Res J.* 2009;9(2):27-40. doi:10.3316/QRJ0902027
20. Merriam SB, Tisdell EJ. *Qualitative Research: A Guide to*

- Design and Implementation. 4th ed. Jossey-Bass; 2016.
21. Yükseköğretim Kurulu. YÖK Atlas Tercih Sihirbazı. Published 2026. Accessed June 9, 2026. Available at: <https://yokatlas.yok.gov.tr>
 22. Yükseköğretim Kurulu. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi İstatistikleri. Published 2026. Accessed June 9, 2026. Available at: <https://istatistik.yok.gov.tr>
 23. World Health Organization. Emergency Care Systems Framework. WHO; 2018. Accessed June 9, 2026. Available at: <https://www.who.int>